

Den tillfälliga lagens påverkan på barnets rätt till psykisk hälsa

- med fokus på asylsökande ensamkommande barn

Av Paulina Troillet Mancini

Handledare: Katinka Svanberg
Teologiska högskolan Stockholm

Förord

Under uppsatsens gång har jag minst sagt färdats mellan toppar och dalar, hoppfullhet och förtvivlan - i skrivandet och inte minst i relation till uppsatsens i många fall hjärtskärande ämne.

Jag ägnar mitt varmaste tack till många. Tack till min syster Valerie för att ha hållit mig sällskap i timmar för att agera mentalt stöd i skrivandets våndor. Molly och Therese, tack för värdefulla diskussioner om smått som stort och tack för skratt och fina stunder mellan allt slit. Tack till mina fantastiska klasskamrater och vänner för ert ovärderliga stöd i form av lugnande ord, tips och kärlek under nervsammanbrott och skrivkramp. Tack mamma för att du tålmodigt stått ut med stressad dotter och tack Elias för att du alltid är min cheerleader. Utan er alla hade uppsatsens sista punkt inte kunnat sättas.

Jag vill tacka min handledare Katinka Svanberg för hjälp och lugnande ord. Tack ägnas även till Maria Berger för värdefull information och ett gott samtal under intervjun.

Slutligen vill jag ägna mina tankar till de barn som lämnat otrygghet och livsfara i sina hemländer, tagit sig över stormiga hav, vandrat långa vägar genom ett främmande Europa och spenderat alltför många oroliga nätter utan tak över huvudet - för att slutligen komma till Sverige, ensamma, och mötas av en lagstiftning som inte tillåter dem att komma till ro.

Förhoppningsvis fortsätter kunskap spridas efter denna uppsats, om den tillfälliga lagens negativa påverkan på den psykiska hälsan - så att skärpningarna förblir tillfälliga och ni äntligen får finna frid och vara friska, glada barn igen. Detta är för er.

Paulina Troillet Mancini

English title

The temporary law's impact on the child's right to mental health - focusing on the asylum-seeking unaccompanied minor

Keywords

Temporary law, asylum-seeking children, unaccompanied minor, mental illness, mental health, the right's of the child, Convention on the Rights of the Child, residence permit

Abstract

This study examines how the new temporary law (SFS 2016:752) guarantees the child's right to mental health; focusing on the asylum-seeking unaccompanied minor. This subject is examined since the Swedish law that regulates migration got reduced to the minimum standards that can be found in the EU and in international conventions when Sweden received 163 000 asylum seekers during 2015. 35 400 of them were unaccompanied minors. This leads to the question if the new regulations jeopardize the child's right to mental health. To answer that, this study's theoretical ground that will be used is legal positivism. By practicing a legal-judicial method and law-based sociological method the study follows three questions;

1. What is Sweden bound to guarantee according to the Convention on the Right's of the child, associated with the mental health of children and the provisions of the temporary law? 2. Does the temporary law constitute grounds for existential uncertainty, and is it thereby violating the child's right to mental health? 3. What does the situation look like, related to the mental health of asylum-seeking unaccompanied minors?

In relation to the Convention on the Right's of the Child this temporary law, and the impact of it, is examined. In the discussion it is clear that not only article 24 (the child's right to health) is fundamental to the question of mental health, but several other articles. The result of this study has shown that the temporary law clearly violates the asylum-seeking unaccompanied child's right to mental health.

Nyckelord

Tillfälliga lagen, asylsökande barn, ensamkommande barn, psykisk ohälsa, psykisk hälsa, barnets rättigheter, Barnkonventionen, uppehållstillstånd

Förkortningar

BO - Barnombudsmannen

BRIS - Barnens rätt i samhället

PUT - Permanent uppehållstillstånd

TUT - Tidsbegränsat uppehållstillstånd

UtlIL - Utlänningslagen

Innehållsförteckning

Förord	2
Abstract.....	3
Nyckelord	3
Förkortningar	3
1. Inledning.....	5
1.1. Bakgrund	5
1.1.1. Tidigare forskning.....	6
1.1.2. Syfte.....	7
1.1.3. Frågeställningar	8
1.1.4. Begrepp.....	8
1.1.5. Avgränsningar	11
1.2. Metod och material.....	12
1.2.1. Teori.....	12
1.2.2. Metod och metodkritik.....	13
1.2.3. Material	17
1.2.4. Etiska ställningstaganden.....	18
2. Resultat.....	19
2.1. Presentation av material.....	19
2.1.1. Sverige och Barnkonventionen.....	19
2.1.2. Den tillfälliga lagen	21
2.1.3. Regeringens proposition	24
2.1.4. Den psykiska ohälsans omfattning, uttryck och följder.....	28
3. Analys.....	32
4. Slutsatser	37
5. Förslag till vidare forskning	38
Referenser	39

1. Inledning

Den tillfälliga lagen trädde i kraft i juli 2016 och väckte många upprörda känslor i samhället och inte minst hos mig själv. Diskussioner kring om lagen ska förbli gällande väcker återigen starka känslor. Jag har valt att skriva om det här ämnet då jag anser det viktigt med spridning av kunskap om hur lagen har en kraftig negativ påverkan på de människor vars liv den berör, i synnerhet barnen.

1.1. Bakgrund

Som en följd av oroligheterna i världen de senaste åren har Sverige tagit emot ett stort antal asylsökande. År 2015 var mottagandet av flyktingar högre än på länge, totalt 163 000 personer sökte asyl i Sverige det året. Av dessa 163 000 var 35 400 ensamkommande barn.¹ Det stora mottagandet ledde till att regeringen kom med ett förslag på åtgärder ”för att skapa andrum för svenskt flyktingmottagande”.² Åtgärderna tog form i en ny tillfällig lag som trädde i kraft den 22 juli 2016.³ Syftet med den nya, tillfälliga, lagen var att minska antalet personer som beviljas permanent uppehållstillstånd (PUT). Detta mot bakgrunden att viktiga samhällsfunktioner inte klarat av ansträngningen av det ökade flyktingantalet som kommit till Sverige efter sommaren 2015.⁴

Den tydligaste förändringen med den nya tillfälliga lagen är att det blir nya tidsbestämmelser för uppehållstillstånd. Personer som enligt Utlänningslagen (SFS 2005:716) hade beviljats PUT får nu istället *tidsbegränsat* uppehållstillstånd (TUT). En person som flyktingförklaras och en person som beviljas skydd som ”alternativt skyddsbehövande” får 3 års respektive 13 månaders uppehållstillstånd.⁵ När TUT löper ut finns tillfälle för omprövning och därmed möjlighet att få *permanent* uppehållstillstånd, dock under särskilda premisser. Den nya lagen har medfört ett försörjningskrav för möjlighet till PUT som innebär att personen måste kunna

¹ Migrationsverket, 2016. *Nästan 163 000 människor sökte asyl i Sverige 2015*

² Regeringen, 2015. *Regeringen föreslår andrum för svenskt flyktingmottagande*

³ SFS 2016:752. *Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*

⁴ Regeringen, 2015.

⁵ 5 § i SFS 2016:752.

försörja sig för att få det beviljat.⁶ Om PUT *inte* beviljas finns två utvägar – antingen får den sökande förlängt TUT eller så leder omprövningen till utvisning. Ett barn har möjlighet att få PUT om det råder så kallade ”synnerligen ömmande omständigheter”.⁷ Vad *synnerligen ömmande omständigheter* innebär förklaras i avsnitt 2.1.2 i detta arbete.

Rörelsen Vi Står Inte Ut anser att asylsökande barns psykiska hälsa påverkats kraftigt av de nya bestämmelserna som trätt i kraft i och med den tillfälliga lagen. Det uppstår en ovisshet kring framtiden som leder till stress. Även Barnombudsmannen har konstaterat att många barn mår mycket dåligt och att det råder stora brister i vårdkedjan som leder till att barnen inte alltid får den hjälp de behöver.⁸ Ensamkommandes Förbund uttalar sig också om de konsekvenser som den tillfälliga lagen medför på barns psykiska hälsa, bl.a. om de fall som lett till suicid.⁹

1.1.1. Tidigare forskning

År 2012 publicerades en artikel i Socialmedicinsk Tidskrift som redogjorde för forskning som bedrivits om förekomsten samt behandlingsfrekvens av psykisk ohälsa bland asylsökande och nyanlända vuxna och barn. Medelåldern på de tillfrågade i forskningsrapporten var 29,5 år.¹⁰ Resultatet av forskningen visade att 43 % av de asylsökande och nyanlända i undersökningen angav symptom på psykisk ohälsa.¹¹ Som följd av det bagage den asylsökande har med sig i form av traumatiska händelser i sitt hemland och/eller under flykten är det vanligt förekommande att den psykiska hälsan blir sämre om psykiska påfrestningar fortsätter i mottagarlandet. Forskningsresultatet visar alltså att det genom att vara asylsökande utgör en sårbarhet i sig. Det framgår även att separation, i form av exempelvis nedbrytande av hälsofaktorerna *familjeband* och *sociala nätverk*, leder till konsekvenser för hälsosystemet då

⁶ 17 § i SFS 2016:752

⁷ 5 § i SFS 2016:752

⁸ Backman, Maria, 2017. *Utvisningshotade ungdomar överväger självmord i grupp*

⁹ Kuriren. 2017. *Flera självmord bland ensamkommande*

¹⁰ Ekblad, Solvig m.fl. 2012. Existensiell osäkerhet ökar sårbarheten för psykisk ohälsa - analys av hälsosamtal bland vuxna asylsökande och kvalitativa intervjuer med flyktingar. *Socialmedicinsk tidskrift* (2/2012),

¹¹ Ekblad, 2012, s. 153-154

dessa faktorer är värdefulla i återhämtningsprocessen för personer som varit med om traumatiska upplevelser.¹²

Slutsatsen av forskningen är att det ur ett socialmedicinskt perspektiv är grundläggande att förutsättningar för trygghet och säkerhet skapas för nyanlända i vårt land, för att återhämtning ska vara möjligt.¹³

Det blir intressant att undersöka hur den tillfälliga lagen kan ha en möjlig påverkan på den psykiska hälsan, när slutsatsen läses tillsammans med forskningsrapportens konstaterande att ”en lagstiftning som utestänger eller särbehandlar vissa grupper är enligt Rätt till vård-initiativet inte förenlig med grundläggande mänskliga rättigheter om lika värde och icke-diskriminering”.¹⁴ Det leder in på den här uppsatsens syfte.

1.1.2. Syfte

Denna uppsats undersöker hur den tillfälliga lagen förhåller sig till det asylsökande ensamkommande barnets rätt till psykisk hälsa.

Denna infallsvinkel har valts då det kommit en hög andel ensamkommande barn till Sverige de senaste åren samt för att de juridiska förutsättningarna för uppehållstillstånd är annorlunda idag från hur det var innan år 2015/16. Då fick asylsökande som beviljades uppehållstillstånd ett *permanent* sådant. I forskningsrapporten från år 2012 låg fokus på förekomst och behandling av psykisk ohälsa bland en större målgrupp. Med en ny lag att förhålla sig till är det intressant att se hur den psykiska hälsan, och därmed även rätten till denna, påverkas eller kan påverkas i och med nya bestämmelser i lagen. Med grund i forskningsrapporten kan vi se att ensamkommande barn är extra sårbara som följd av traumatiska upplevelser och separation och är även i riskzonen för att få sina rättigheter kränkta.

¹² Ekblad, 2012, s.157

¹³ Ibid. s.150

¹⁴ Ibid. s. 157

Om grunden för att möjliggöra återhämtning från psykisk ohälsa är trygghet och säkerhet - är då den tillfälliga lagen förenlig med rätten till psykisk hälsa? Eller finns det fundamentala stridigheter i lagen gentemot den rättigheten?

Den här uppsatsen undersöker om den tillfälliga lagen säkerställer det asylsökande ensamkommande barnets rätt till psykisk hälsa. Syftet är att genom en analys av lagen och dess konsekvenser ta reda på hur lagen *i sig* har en påverkan på rättigheten. Detta sker i ljuset av Barnkonventionen.

1.1.3. Frågeställningar

För att besvara syftet har följande frågeställningar ställts upp:

1. Vad ska Sverige garantera enligt Barnkonventionen, associerat med barns psykiska hälsa och den tillfälliga lagens bestämmelser?
2. Utgör den tillfälliga lagen en grund för existensiell osäkerhet, och kränker den därmed barnets rätt till psykisk hälsa?
3. Hur ser situationen ut kring de asylsökande ensamkommande barnens psykiska hälsa?

1.1.4. Begrepp

För att tydliggöra utgångspunkterna i uppsatsen definieras nedan viktiga begrepp som är vanligt förekommande.

Barn

Med barn avses personer under 18 år, vilket överensstämmer med den definition som uttrycks i Barnkonventionen.

Ensamkommande barn

Enligt *Lag om mottagande av asylsökande m.fl.* (1994:137) definieras ett barn som *ensamkommande* om det vid ankomsten till Sverige är skilt från sina föräldrar (eller från annan vuxen som trätt in i föräldrarnas ställe) eller som *efter* ankomsten till Sverige skilts från

förälder/ställföreträdare.¹⁵

Asylsökande

Migrationsverket definierar en *asylsökande* som ”en person som lämnat sitt land för att söka skydd men ännu inte fått beslut om han eller hon kommer att få uppehållstillstånd”.¹⁶

Flykting

Med flykting avses enligt utlänningslagen en person som:

”... befinner sig utanför det land som utlänningen är medborgare i, därför att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig av detta lands skydd”.¹⁷

Denna definition stämmer överens med den definition som uttrycks i artikel 1 i FN:s flyktingkonvention.

Alternativt skyddsbehövande

Med alternativt skyddsbehövande avses enligt utlänningslagen en person som, i andra fall än vad som avses i lagens första paragraf om *flykting*, befinner sig utanför det land som personen är medborgare i för att:

”det finns grundad anledning att anta att utlänningen vid ett återvändande till hemlandet skulle löpa risk att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller som civilperson löpa en allvarlig och personlig risk att skadas på grund av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt, och utlänningen inte kan,

¹⁵ 1b § SFS 1994:137. *Lag om mottagande av asylsökande m.fl.*

¹⁶ Migrationsverket, 2017. *Om asylsökande*

¹⁷ 4 kap. 1 § i SFS 2005:716. *Utlänningslag*

eller på grund av sådan risk som avses i 1 inte vill, begagna sig av hemlandets skydd.”¹⁸

Den tillfälliga lagen

Uttrycket *den tillfälliga lagen* avser den lag som trädde i kraft i juli 2016, SFS 2016:752 *Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*. Mer detaljerad och djupgående förklaring av den tillfälliga lagen och dess innehåll ges i avsnitt 2.1.2 i detta arbete.

Psykisk hälsa

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) är hälsa inte bara frånvaro av svaghet och sjukdom utan även ett tillstånd av fullständigt fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande. Psykisk hälsa är alltså mer än bara avsaknaden av psykiska störningar och funktionsnedsättningar. Det innebär ett tillstånd där en individ kan inse sina förmågor, klara av normala påfrestningar i livet, kan arbeta produktivt och bidra till sitt samhälle. Välbefinnande och psykisk hälsa är, enligt WHO:s definition, grundläggande för vår kollektiva och individuella förmåga att som människor tänka, känna och interagera med varandra samt njuta av livet.¹⁹

Psykisk ohälsa

Socialstyrelsen skriver i *Underlagsrapport till Barn och ungas hälsa, vård och omsorg 2013* om psykisk ohälsa. Enligt det som framgår i rapporten kan benämningen *psykisk ohälsa* inkludera allt från självrapporterade besvär av oro eller nedstämdhet till psykiska sjukdomar som depression. Mer lindriga psykiska besvär kan störa välbefinnandet och medföra påfrestningar i vardagen och räknas även det in under begreppet. Psykisk ohälsa kan ta uttryck i *psykisk sjukdom* - med det menas att det ger uttryck i syndrom som vården kan känna igen utifrån diagnostiska kriterier, som depression och posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Med psykisk ohälsa menas alltså både lindriga psykiska besvär men även mer

¹⁸ 4 kap. 2 § i SFS 2005:716

¹⁹ World Health Organization, 2016. *Mental health: strengthening our response*

allvarligare former av psykisk sjukdom. Det kan ibland krävas stöd- och hjälpinsatser då psykisk ohälsa kan innebära funktionsnedsättning.²⁰

1.1.5. Avgränsningar

I det här arbetet är utgångspunkten den *tillfälliga* lagen, alltså inte Utlänningslagen (SFS 2005:716) som annars är gällande i en situation när det gäller asylprövningar och uppehållstillstånd. Detta eftersom att den tillfälliga lagen för närvarande är gällande lag.

De barn vars rätt till hälsa undersöks är de som påverkas av den tillfälliga lagens jurisdiktion, d.v.s. att en begränsning i tid har gjorts till barn som kommit ensamma från år 2015/16. Material i denna uppsats kring lagen och barnen är begränsat till år 2015-2017.

Arbetet är begränsat till att utreda situationen utifrån *ensamkommande* barns erfarenheter. Valet av internationella överenskommelser (konventioner) har begränsats till att enbart se till Barnkonventionen, dels på grund av uppsatsens omfattning men också då detta arbete avser just *barnets* mänskliga rättigheter.

De paragrafer i den tillfälliga lagen som främst fokus kommer ägnas är de paragrafer som rör uppehållstillstånd och den paragraf som avser familjeåterförening.

²⁰ Socialstyrelsen, 2013. *Psykisk ohälsa bland unga - Underlagsrapport till Barn och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*

1.2. Metod och material

I detta avsnitt redovisas den teoretiska grund och den metod som används för att besvara uppsatsens syfte.

1.2.1. Teori

Den teori som arbetet utgår från är *rättspositivismen*. Rättspositivismen innebär att en ser till rättskällor och utgår inte från moral.²¹ Den syn på rättsregler som uppkommer i.o.m. rättspositivismen skiljer sig från exempelvis naturrätten som handlar om en rätt som står över människorna, d.v.s. att reglerna är skapta av exempelvis en gud.²² Rättspositivismen ser rättsreglerna som något skapat *av* människor, *för* människor.²³ Teorin utgår från verkligheten och försöker finna en definition av rättens giltighet som motsvarar logiska och rationella krav. Med det menas att rätten analyseras och systematiseras, genom att se till rättskällorna.²⁴ De rättskällor som är gällande i svensk rätt är lagtext (rättsregler), förarbeten, doktrin och prejudikat.²⁵ Det är rätten vid given tidpunkt, d.v.s. rätten vid ett visst tillfälle, som rättspositivismen avser.²⁶

Den här teorin har valts som utgångspunkt i denna uppsats då den anses bäst lämpad för uppsatsens syfte. Teorin utgår, likt detta arbete, från *rättskällor* vid en viss tidpunkt - något som överensstämmer med att den *tillfälliga* lagen är den rättskälla som ska undersökas. Den har även valts av anledningen att det är den teori som i Sverige är allmänt vedertagen bland jurister och alltså även vanligast att använda vid den här typen av arbeten.²⁷ Det är med andra ord en viktig doktrin inom juridik i Sverige. Då ämnet kan vara känsligt anses denna teoretiska utgångspunkt lämpligast då den är saklig - för att undvika att studera och värdera åsikter i frågan.

²¹ Aubert, Vilhelm, 1981. *Inledning till rättsociologin*, s. 35-36

²² Ibid. s. 39

²³ Spaak, Torben, 2013. I Fredric Korling och Mauro, Zamboni (red.). *Juridisk metodlära*. s. 54

²⁴ Hellner, Jan, 1994. *Rättsteori - en introduktion*, s. 25

²⁵ Kulin-Olsson, Karin, 2011. *Juridikens fundament - med grundläggande juridisk metodlära*, s. 54

²⁶ Ibid. s. 54

²⁷ Ibid. s. 54

Rättspositivism kan även appliceras på folkrätten.²⁸ I den mån som folkrätt kommer beröras i detta arbete kommer rättspositivism i internationell rätt alltså vara grunden. Folkrättens rättskällor nämns i artikel 38 i Internationella domstolens stadga. Dessa rättskällor är bland annat internationella överenskommelser och av folken erkända rättsgrundsatser och doktrin.²⁹

1.2.2. Metod och metodkritik

I den här uppsatsen kommer en *rättsdogmatisk* och *rättssociologisk* metod tillämpas. Det kommer även göras en intervju.

Rättsdogmatisk metod är den vanligaste att tillämpa inom rättsvetenskapen.³⁰ Metoden innebär kort sagt att en analys görs av gällande rätt (lagstiftning), det vill säga rätten vid given tidpunkt.³¹

Det handlar om att systematisera ett juridiskt material utifrån *rättskällorna*.³² Dessa utgörs av lagtext, förarbeten, rådande praxis samt doktrin. Genom att se till rättskällorna möjliggör det för en djupare förståelse för lagen, som ofta är kortfattad.³³ Med den rättsdogmatiska metoden går det att få fram hur en lag ska tillämpas och tolkas.³⁴

Den rättspositiva teorin och den rättsdogmatiska metoden som kommer användas i det här arbetet hänger tydligt ihop. Det går inte att applicera en rättspositivistisk teori utan att genomföra en rättsdogmatisk metod, och vice versa. Det är svårt att särskilja teorin och metoden åt. Ett sätt att förklara den hårfina skillnaden är genom att se teorin som det som förklarar *varför* en ska arbeta på ett visst sätt medan metoden förklarar *hur* det här sättet ska gå till för att få fram ett svar på en fråga.³⁵

²⁸ Bring, Ove, Mahmoudi, Said och Wrangle, Pål, 2011. *Sverige och folkrätten*. s. 33

²⁹ Ibid. s. 27-28

³⁰ Kulin-Olsson, 2011, s. 54

³¹ Aubert, 1981, s. 26

³² Kulin-Olsson, 2011, s. 54

³³ Ibid. s. 57

³⁴ Ibid. s. 54

³⁵ Svensson, Eva-Maria, 2013. I Fredric Korling och Mauro, Zamboni (red.). *Juridisk metodlära*. 293

Den rättsdogmatiska metoden tillämpas i det här arbetet genom att läsa lagtext, i detta fall den tillfälliga lagen, samt propositionen till denna lag. Propositionen ger en vägledning i att förstå lagtexten men kan också ge en bild av hur regeringen förhöll sig till barnets rätt till psykisk hälsa i samband med den tillfälliga lagstiftningen.

Den andra metoden som tillämpas är den rättssociologiska metoden som fokuserar på *konsekvenserna* av tillämpning och tolkning av lag, den belyser generella samband mellan rätten och samhällsförhållanden.³⁶

Det finns inte någon rättssociologisk praxis på samma sätt som det finns en juridisk.³⁷ Avsikten med metoden är att öka den generella kunskapen om den påverkningsprocess som sätts igång när lagar stiftas.³⁸ Rättssociologin har likt rättsdogmatiken sin utgångspunkt i lagstiftningen. Det går däremot att inkludera andra metoder än de som har sitt upphov och sin förklaring i rättsregler när rättssociologisk metod tillämpas. Det kan vara metoder som belyser livsområden som rättsregler har en påverkan på.³⁹

För att besvara syftet är det inte tillräckligt att enbart se till lagen för att förstå de *konsekvenser* lagen har på asylsökande ensamkommande barns rätt till psykisk hälsa. Därför tillämpas den rättssociologiska metoden i form av en lånad metod från samhällsvetenskapen - något som annars inte är förekommande i juridiska arbeten, nämligen intervjumetod (se mer detaljerad information nedan under rubriken ”intervju”). Genom att även göra en textanalys av rapporter från BRIS och Barnombudsmannen om asylsökande ensamkommande barns psykiska hälsa går det att få fram en bredare bild av lagens effekt.

³⁶ Aubert, 1981, s. 28

³⁷ Aubert, 1981, s. 27

³⁸ Ibid. s. 29

³⁹ Ibid. s. 30

Intervju

För att få en uppfattning av lagens konsekvenser har en intervju genomförts med en person som varit och är i nära kontakt med asylsökande barn. Informanten har valts ut och tillfrågats om deltagande utifrån att personen tillsammans med sin partner agerar familjehem via socialtjänsten och på så vis mottagit flertalet ensamkommande barn. Fördelen med att välja denna informant är att personen har en nära relation till situationen. I intervjun berättas det om fyra barns situation som fallit under den tillfälliga lagens jurisdiktion. Intervjupersonen är en bekant som jag, via sociala medier, fick kännedom om är i kontakt med ensamkommande barn. Valet att intervjua just denna person var för att få en så nära inblick i barnens situation som möjligt, utan att intervjua barnen i sig. Då barnen levit ihop med intervjupersonen ansåg jag det som en god möjlighet till att få en nära bild av situationen. Valet att inte intervjua barnen förklaras mer under avsnitt 1.2.4.

Den intervjumetod som valts är en fokuserad semi-strukturerad intervju, som innebär att några frågor ställts men intervjupersonen har möjlighet att tala fritt om sin egen uppfattning av den specifika situationen.⁴⁰ Denna typ av intervjumetod valdes för att ge möjlighet till en bredare bild av situationen, då det kan finnas en risk att svaren blir styrda och snäva om det enbart ska svaras på mer begränsade, låsta frågor. Den fokuserade semi-strukturerade intervjumetoden kändes även mest lämpad då jag också ansåg mig själv som intervjuare ha en begränsad bild sedan innan vad gäller asylsökande barns psykiska hälsa. Denna typ av intervju möjliggjorde för intervjupersonen, som har en tydligare och framförallt närmre bild av situationen än jag själv, att berätta sådant som kunnat gå förlorat om det t.ex. förts en strukturerad intervju.

Värt att notera är att intervjun gjordes i ett tidigt skede under arbetet med uppsatsen. Då var fokus *migrationsprocessens* påverkan på ensamkommande barns psykiska hälsa. Detta har haft en inverkan på intervjufrågornas utformning. Av intervjun har information relevant till uppsatsens syfte ändå framkommit och materialet har därför valts att inkluderas.

⁴⁰ Bryman, Alan, 2011. *Samhällsvetenskapliga Metoder*, s. 206

Intervjufrågor

- Hur många barn har ni haft hos er?
- Hur har barnen mått?
- Har barnen som bott hos er fått erbjuden psykvård?
- Har du haft kontakt med fler personer som är i kontakt med barn på samma sätt som ni? Har du, därigenom, fått en uppfattning om situationen i sin helhet?
- Hade socialtjänsten någon kontakt med barnen om deras välmående?

Enbart en (1) person intervjuas som följd av tidsbrist. Det gjordes ett övervägande kring att inte inkludera en intervju över huvud taget men det skulle fattas en aspekt att *inte* intervju någon och enbart använda sekundära källor (från rapporter av BRIS och BO där intervjuer gjorts). Att intervju fler personer som varit i nära kontakt med barnen hade bidragit till en bredare bild av lagens effekt. Det som går att se som en styrka med valet att intervju *en* person är att det bidrar till en bättre fördjupning i den befintliga situationen. I presentationen av materialet går det att, som följd av detta val, ge en mer kvalitativ bild av situationen.

Personen som intervjuats har inte angett önskemål om att vara anonym men nämns vidare inte vid namn då det inte ansetts nödvändigt för att förstå informationen från intervjun.

Metodkritik

Genom att begränsa metoden till att enbart tillämpa en rättsdogmatisk metod skulle endast visa på hur ett barnrättsligt perspektiv eventuellt genomsyrar *lagtext* men inte hur barnets rätt till psykisk hälsa realiseras när lagen tillämpas. Genom att komplettera metoden med en rättssociologisk metod går det att se om lagtextens utformning *och* tillämpning har verkliga konsekvenser på barnets rättigheter. Att enbart tillämpa den rättssociologiska metoden skulle vara begränsande då det inte skulle ge en förståelse för *varför* lagstiftningen kan ha en eventuell påverkan på barnets rätt till psykisk hälsa, eftersom att rättssociologin ser till lagens *effekt* medan rättsdogmatiken ser till lagen i sig. En kombination av båda dessa metoder ger möjlighet till en bredare förståelse för hur den tillfälliga lagen förhåller sig till barnets rätt till psykisk hälsa. En mindre bra egenskap hos den rättssociologiska metoden är att det inte framgår exakt vad den innebär. En egen tolkning får göras och anpassas till ämne, lag och effekt som ska undersökas. I detta fall lånades en metod från samhällsvetenskapen. Eftersom att lagen är den som utreds ansågs den rättssociologiska metoden ändå som bäst lämpad. Den

har som nämnt sin grund i lagtext och valdes för sin tydliga koppling till den rättsdogmatiska, men kompletterades med en metod från samhällsvetenskapen.

1.2.3. Material

Det material som ligger till grund för denna uppsats är den tillfälliga lagen och dess proposition. Rapporter, utredningar, vetenskapliga artiklar, konventioner, intervju och olika typer av doktrin är inkluderade i arbetet. Då lagen är ny är materialet generellt sett begränsat.

Som grund för att besvara frågeställning nummer ett - vad Sverige ska garantera enligt barnkonventionen associerat med barns psykiska hälsa - kommer barnkonventionens relevanta artiklar att redovisas.

Det material som används när den rättsdogmatiska metoden tillämpas kommer vara den tillfälliga lagen, SFS 2016:752 *Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*, samt propositionen till denna. Detta material - som faller in under den rättsdogmatiska metodens rättskällor - anses tillräckligt för att besvara uppsatsen syfte samt frågeställning nummer två, d.v.s. om den tillfälliga lagen utgör en grund för existensiell osäkerhet.

Det material som används när den rättssociologiska metoden tillämpas, som också ligger till grund för att besvara frågeställning nummer tre - hur situationen ser ut kring de asylsökande ensamkommande barnens psykiska hälsa - är intervju, en rapport från BRIS och en rapport från Barnombudsmannen (BO). I intervjun och rapporterna framgår information om asylsökande ensamkommande barns psykiska hälsa. Materialet har valts då det anses bäst lämpat för att ge en nyanserad bild av lagens effekt.

Rapporten från BRIS anses pålitlig då BRIS är en välkänd, väletablerad och pålitlig organisation. Rapporten har gjorts av anställda på BRIS tillsammans med professorer, doktorer och jurister väl kunniga i ämnet vilket pekar på att informationen är relevant. Rapporten från BO anses pålitlig då BO är en statlig myndighet som har högsta ansvaret över barns rättigheter i Sverige. En rapport från BO är därför relevant. Båda rapporterna är nya

vilket motiverar till att inkludera dessa som underlag för arbetet då informationen är aktuell. Eftersom detta arbete inte omfattar direkta intervjuer med asylsökande ensamkommande barn är det en god anledningen att inkludera rapporten för att få med barnens perspektiv i frågan, i form av sekundära källor. Detta behandlas i det avsnitt i uppsatsen som avser barnens psykiska hälsa.

1.2.4. Etiska ställningstaganden

Etiska ställningstaganden har tagits i den mån att inte nämna barnen från intervjun vid sina riktiga namn för att säkra anonymiteten. Några av barnen har hunnit fylla 18 år och är enligt lag alltså inte längre barn, men eftersom att det är en känslig situation - i synnerhet när det handlar om deras psykiska hälsa - kvarstår deras anonymitet.

Ett annat etiskt ställningstagande är valet att inte intervjua barn. Detta val gjordes främst för att jag inte besitter den kunskap och kompetens som krävs för att intervjua ett barn i den känsliga situation som många asylsökande barn befinner sig i.

2. Resultat

I det här avsnittet presenteras resultatet av tillämpade metoder som också utgör underlag för analysen i avsnitt 3.

2.1. Presentation av material

Nedan redogörs för Sveriges relation till Barnkonventionen (2.1.1), den tillfälliga lagen (2.1.2), regeringens proposition (2.1.3) och situationen för barnen som drabbats av lagens jurisdiktion (2.1.4).

2.1.1. Sverige och Barnkonventionen

Den 20 november år 1989 antogs Barnkonventionen av FN:s generalförsamling.⁴¹ Barnkonventionen är en internationell överenskommelse som grundar sig i skrivna avtal. När en stat ratificerar en konvention är staten bunden att följa den.⁴² Sverige ratificerade Barnkonventionen år 1990 och är i.o.m. det förpliktigad att följa den.⁴³

Följande artiklar i konventionen är enligt UNICEF sådana grundläggande, vägledande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn⁴⁴:

- *Artikel 2*: principen om alla barns lika värde och rättigheter samt rätten till icke-diskriminering
- *Artikel 3*: principen om att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barnet
- *Artikel 6*: barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling
- *Artikel 12*: barnets rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som rör barnet - där barnets åsikt beaktas i relation till dess ålder och mognad

Den huvudsakliga artikeln i relation till asylsökande ensamkommande barns rätt till psykisk hälsa är artikel 24, rätten till hälsa. Den lyder som följande:

⁴¹ Office Of The High Commissioner of Human Rights, *Convention on the Rights of the Child*

⁴² Artikel 2.1 a & b i *Wienkonventionen om traktaträtten*, 1969

⁴³ UNICEF. *Vad innebär det att ratificera barnkonventionen?*

⁴⁴ UNICEF. *Vad är barnkonventionen?*

”1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna ska sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård.

2. Konventionsstaterna ska sträva efter att till fullo förverkliga denna rätt...”

Artikel 10.1 berör rätten till familjeåterförening, något som påverkas av den tillfälliga lagen (se avsnitt 2.1.2). Denna artikel lyfter att:

”... ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt av konventionsstaterna. Konventionsstaterna ska vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte medför negativa följder för de sökande och medlemmar av deras familj.”

Bestämmelserna i artikel 10 ska ske i enlighet med konventionsstaternas förpliktelse under artikel 9.1, som handlar om säkerställande av att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja (utom i fall då behöriga myndigheter finner det nödvändigt för barnets bästa).

En annan relevant artikel i relation till asylsökande ensamkommande barns psykiska hälsa är artikel 26 om barnets rätt till social trygghet. Där nämns i första punkten varje konventionsstats ansvar att vidta nödvändiga åtgärder för att ”till fullo förverkliga denna rätt i enlighet med sin nationella lagstiftning”.

Artikel 27.1, om rätten till skälig levnadsstandard, är ytterligare en artikel relevant till ämnet. Den talar om konventionsstaternas erkännande av rätten för varje barn att inneha en levnadsstandard ”som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling”.

I förhållande till försörjningskravet är artikel 32, om rätten till skydd mot ekonomiskt utnyttjande, av betydelse. Artikelns första punkt, 32.1, inkluderar konventionsstaternas ansvar

över att skydda barn mot att utföra arbete som bland annat kan hindra barnets utbildning, äventyra dess hälsa eller riskera att påverka barnets fysiska, psykiska eller sociala utveckling på ett negativt sätt. Artikelns andra punkt, 32.2, avser konventionsstaternas ansvar att vidta lagstiftningsadministrativa, samt sociala, åtgärder för att säkerställa genomförandet av denna artikel.

Samtliga artiklar som nämnts är Sverige i.o.m. ratifikation av Barnkonventionen bundna att leva upp till.

2.1.2. Den tillfälliga lagen

Den 20 juli 2016 trädde lagen ”om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige” i kraft. Lagen gäller till och med den 19 juli 2019.⁴⁵ Denna lag innebär vissa skillnader från Utlänningslagen, den lag som annars gäller när ärenden om uppehållstillstånd i Sverige ska bedömas,⁴⁶ och företräder den under tidsperioden 2016-2019.

Trots lagens ikraftträdande i juli 2016 ska ansökningar som registrerats hos Migrationsverket från den 25 november 2015 och framåt prövas enligt den nya, tillfälliga lagen. Detta på grund av att lagens tillämpning är *retroaktiv*. Det betyder att samtliga ansökningar som registrerats under de dryga åtta månaderna från november 2015 till juli 2016 även de bedöms enligt de nya reglerna.⁴⁷

I och med den tillfälliga lagen har bestämmelser skärpts, något som bland annat tar sig uttryck i de begränsningar av vilka skyddsbehövande som nu får möjlighet till uppehållstillstånd. Personer som går under kategorin ”övrigt skyddsbehövande” har inte längre rätt till uppehållstillstånd.⁴⁸ En person som faller in under denna definition är någon som:

⁴⁵ Övergångsbestämmelser, punkt 1 & 5 i SFS 2016:752

⁴⁶ SFS 2005:716, *Utlänningslag*

⁴⁷ Övergångsbestämmelser, punkt 2 i SFS 2016:752

⁴⁸ 4 § i SFS 2016:752

- ”1. behöver skydd på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt eller på grund av andra svåra motsättningar i hemlandet känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp, eller
- 2. inte kan återvända till sitt hemland på grund av en miljökatastrof.”⁴⁹

Möjligheten till uppehållstillstånd för sådana personer som faller in under kategorierna ”flykting” eller ”alternativt skyddsbehövande” finns kvar men har i.o.m. de nya bestämmelserna reducerats till minimikraven som uttrycks i utlänningslagen.⁵⁰ Det beviljas istället för permanent uppehållstillstånd (PUT) nu tidsbegränsade uppehållstillstånd (TUT) på 3 år respektive 13 månader till flykting respektive alternativt skyddsbehövande.⁵¹

När det tidsbegränsade uppehållstillståndet har löpt ut finns det möjlighet att få PUT. Om det inte beviljas finns möjlighet till förlängt TUT.⁵² PUT ges enbart om personen har en tillräcklig försörjning. För en person som inte har fyllt 25 år beviljas PUT enbart om hen har fullföljt gymnasieutbildning eller motsvarande.⁵³

När det kommer till barns möjlighet till PUT framgår det, utöver krav på fullföljt gymnasium, i lagens 18:e paragraf att ett barn beviljas permanent uppehållstillstånd

”om det vid en samlad bedömning av barnets situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter relaterat till ett varaktigt nedsatt hälsotillstånd hos barnet att det absolut krävs att han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd”.⁵⁴

Migrationsverket skriver att ”synnerligen ömmande omständigheter”, utöver hälsotillstånd, rör en individs anpassning till Sverige samt situationen i hemlandet.⁵⁵

⁴⁹ 4 kap. 2 a § i SFS 2005:716

⁵⁰ 5 kap. 1 § stycke 3 i SFS 2005:716

⁵¹ 5 § i SFS 2016:752

⁵² 5 § i SFS 2016:752

⁵³ 17 § i SFS 2016:752

⁵⁴ 18 § i SFS 2016:752

⁵⁵ Migrationsverket. 2015. *Ordförklaringar*

Förutom de nya, skärpta bestämmelserna gällande uppehållstillstånd så finns det nu en begränsad möjlighet till familjeåterförening. Enligt de nya bestämmelserna kan enbart en person som beskrivs i stycket nedan få uppehållstillstånd på grund av anknytning.

- ”1. en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,
- 2. ett utländskt barn som är ogift och
 - a) har en förälder som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller
 - b) har en förälder som är gift eller sambo med någon som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige”⁵⁶

I den tillfälliga lagen är just denna bestämmelse en hänvisning till Utlänningslagen. Detta stycke innebär att ett barn kan anknyta till en förälder. Enligt tidigare bestämmelser fanns möjligheten för en person, som beskrivs i punkt 4 och 5 nedan, att anknyta till sitt barn. Numer finns enbart den möjligheten för personer enligt punkt 4, om barnet fick sin ansökan om uppehållstillstånd registrerad hos Migrationsverket den 24 november 2015 eller tidigare samt räknas som *flykting*. Personer som omfattas av punkt 5 har inte längre möjlighet till anknytning.⁵⁷

”4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller annan skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

5. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller annan skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas

⁵⁶ 5 kap. 3 § i SFS 2005:716

⁵⁷ 7 § i SFS 2016:752

ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan.”⁵⁸

En person kan enbart få uppehållstillstånd på grund av anknytning om den som personen åberopar anknytning till har tidsbegränsat uppehållstillstånd som *flykting* ”om flyktingen bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd”.⁵⁹ Uppehållstillstånd kan *inte* beviljas om anknytningspersonen fått tidsbegränsat uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande.⁶⁰

Uppehållstillstånd på grund av anknytning beviljas endast om anknytningspersonen kan försörja både sig och den sökande samt har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och den sökande.⁶¹ Undantag från försörjningskravet görs när anknytningspersonen är ett barn.⁶²

I paragraferna 11 och 13 framgår det att uppehållstillstånd får beviljas om det skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande att avvisa en person eller neka till anknytning.

2.1.3. Regeringens proposition

Den 28 april 2016 lämnade regeringen över propositionen om den tillfälliga lagen till riksdagen, där skälen till denna lag förklaras.

Förslaget om ändringar i lagstiftningen grundade sig i det stora flyktingmottagandet år 2015. Trots en minskning i mottagandet under januari 2016 menade regeringen att flyktingsituationen i och runt Europa innebar att Sverige återigen riskerade ett högt flyktingmottagande. Utmaningarna för det svenska asylsystemet och andra viktiga samhällsfunktioner var mycket stora och åtgärder behövde vidtas för att ”tillfälligt anpassa det

⁵⁸ 5 kap. 3 § i SFS 2005:716

⁵⁹ 6 § i SFS 2016:752

⁶⁰ 7 § i SFS 2016:752

⁶¹ 9 § i SFS 2016:752

⁶² 10 § i SFS 2016:752

svenska regelverket efter miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner”.⁶³ Förutom syftet att minska belastningen på samhällsfunktioner så var ytterligare en anledning till lagförslaget att det krävdes en jämnare fördelning av asylsökande i EU samt att medlemsstaterna behövde ta sitt ansvar. Skärpningarna antogs så att ”fler asylsökande ska välja att söka asyl i andra medlemsstater” och därför ”måste det svenska regelverket anpassas till EU-rättens och internationella konventioners miniminivå.”⁶⁴

Om tidsbegränsade uppehållstillstånd

Trots anpassningen till minimikrav som regeringen yrkar för, poängteras det i propositionen att flyktingar och alternativt skyddsbehövande fortfarande kommer att beviljas skydd i Sverige. Det nya förslaget innebär skillnaden att det istället för permanent ska beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd. Anledningen är att antalet asylsökande i Sverige behöver minska, eftersom ”en faktor som kan antas påverka att asylsökande väljer att söka asyl i just Sverige är att huvudregeln i Sverige är att skyddsbehövande beviljas permanent uppehållstillstånd”.⁶⁵ Även längden på de tidsbegränsade tillstånden bör anpassas till miniminivå för att minimera risken att asylsökande vänder sig till Sverige om TUT skulle vara mer generösa här än i övriga Europa, framkommer av propositionen. ⁶⁶ Stöd för denna ändring finner regeringen i att ”varken EU-rätten eller internationella konventioner kräver... att permanent uppehållstillstånd ges till en skyddsbehövande”.⁶⁷

Regeringen anser att PUT är gynnsamt för individens möjligheter att etablera sig i Sverige. Det är en fördel även ur administrativ synpunkt att myndigheterna inte behöver ompröva beslut när det tidsbegränsade gått ut. Tidsbegränsade uppehållstillstånd ”kommer att medföra negativa konsekvenser såväl för den enskilde som för myndigheter”, men regeringen anser trots detta att regler om tidsbegränsade tillstånd är nödvändigt att införa.⁶⁸

⁶³ Prop. 2015/16:174, s. 22

⁶⁴ Ibid. s. 22

⁶⁵ Ibid. s. 29

⁶⁶ Ibid. s. 30

⁶⁷ Ibid. s. 29

⁶⁸ Ibid. s. 29

Om anknytning när barnet är...

A. Flykting

I propositionen står förslaget att en förälder eller annan vuxen som trätt i förälders ställe ska ha rätt till uppehållstillstånd vid anknytning till ett ensamkommande barn som fått flyktingstatus. Det är i enlighet med tidigare bestämmelser (5 kap. 3 § första stycket 4-5 UtIL.) och ska gälla även när det ensamkommande barnet har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.⁶⁹

B. Alternativt skyddsbehövande

Gällande anknytning till person som fått skydd som alternativt skyddsbehövande hänvisas det i propositionen till artikel 3.2 i familjeåterförordningsdirektivet, där det framgår att direktivet inte tillämpas ”när anknytningspersonen har tillstånd att vistas i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer enligt internationella förpliktelser, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna”. För att rätten till familjeåterförordning ska innehas är en förutsättning att den person som det åberopas anknytning till förväntas få PUT.⁷⁰

Propositionen tar upp en eventuell skyldighet för staten att möjliggöra familjeåterförordning, med hänvisning till artikel 8 i Europeiska konventionen för mänskliga rättigheter (EKMR), som rör rätten till privat- och familjeliv. Däremot framgår det i propositionen att åtgärder mot familjeåterförordning kan godtas ”om de står i rimlig proportion till det intresse de är avsedda att skydda”, eftersom skyldigheten inte är absolut.⁷¹ Det hänvisas till de påfrestningar som bl.a. det svenska asylsystemet har utsatts för, till följd av det stora antalet asylsökande, när regeringen anser det förenligt med EKMR att gå emot artikel 8 - för att lagen endast ska gälla i tre år.⁷²

⁶⁹ Prop. 2015/16:174, s. 40

⁷⁰ Ibid. s. 42

⁷¹ Ibid. s. 43

⁷² Ibid. s. 43

”Den ökade osäkerheten och det förhållandet att det tar längre tid innan familjeåterförening kan ske, riskerar att motverka integrationen. Syftet med de föreslagna åtgärderna är dock att minska antalet asylsökande i Sverige.”⁷³

Åtgärderna beskrivs i propositionen som nödvändiga ”för att skapa ett andrum för svenskt flyktingmottagande”, trots de negativa konsekvenser som kan följa en sådan lagändring.⁷⁴

Permanent uppehållstillstånd (PUT)

Möjligheten till PUT existerar i förhållande till försörjningskravet. Syftet med kravet förklaras som ett sätt att ”öka drivkrafterna för arbete och egenförsörjning”.⁷⁵ I propositionen befaras förslaget kunna ha en negativ effekt för etableringen men möjligheten till att det även kan innebära ”en positiv drivkraft för att komma i arbete” anses väga tyngre och regeringen menar att förslaget därför kan vara positivt för integrationen. Det faktum att PUT inte kan beviljas en person som inte fyllt 25 år, om hen inte fullföljt gymnasieutbildning eller motsvarande utbildning, syftar till att motverka att ungdomar börjar arbeta istället för att gå i skolan.⁷⁶ Även detta motiveras ur integrationssynpunkt, då det är ”av stort värde att unga nyanlända genomgår utbildning på gymnasial nivå”.⁷⁷

Barn och PUT

Tydligt framgår i förslaget att TUT även gäller för barn. För att ett barn ska ha möjlighet till PUT ska det enligt förslaget, precis som gällande lag antyder, råda synnerligen ömmande omständigheter som kräver att barnet absolut bör beviljas PUT.⁷⁸ Propositionen framhäver dock att den föreslagna bestämmelsen inte bör ”utgöra någon självständig grund för uppehållstillstånd”, den ska enbart möjliggöra att PUT i *vissa* fall kan beviljas i stället för TUT.⁷⁹

⁷³ Prop. 2015/16:174, s. 70

⁷⁴ Ibid. s. 44

⁷⁵ Ibid. s. 57

⁷⁶ Ibid. s. 58

⁷⁷ Ibid. s. 59

⁷⁸ Ibid. s. 62

⁷⁹ Ibid. s. 63

Regeringens konsekvensanalys

Att erhålla TUT konstateras i propositionen kunna ligga till grund för ökad stress och försämrad psykisk hälsa hos enskilda individer, eftersom det kan uppstå en osäkerhet genom att inte beviljas ett *permanent* uppehållstillstånd.⁸⁰ Den tillfälliga lagens konsekvenser avses dock noga analyseras, särskilt gällande barn och ur ett barnrättsperspektiv.⁸¹

”Att säkerställa barns rättigheter innebär inte alltid enkla och givna lösningar. Det handlar ytterst om att väga olika intressen mot varandra och i praktiken kan det innebära att göra val och prioriteringar. En jämnare fördelning i EU skapar bättre förutsättningar för att ge ett bra mottagande av de barn som kommer till Sverige. (...) Enligt regeringens bedömning respekterar förslagen barnkonventionen.”⁸²

Flera remissinstanser, bl.a. Barnombudsmannen, Uppsala universitet, Röda Korset, Sveriges advokatsamfund och UNHCR, har granskat lagförslaget och förkastar det i dess helhet. Behovet av lagen ifrågasätts starkt och många remissinstanser anser att det inte genomförts en tillräcklig analys.⁸³

2.1.4. Den psykiska ohälsans omfattning, uttryck och följder

Under år 2017 släppte både BRIS och Barnombudsmannen rapporter gällande asylsökande och nyanlända barns psykiska (o)hälsa. Dessa lyfter statistik och barnens röster gällande situationen. Med den intervju som genomförts i samband med denna uppsats kan läget gällande den psykiska ohälsans omfattning, uttryck och följder redovisas nedan.

Depression och ångest utgör tillsammans med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) de främst förekommande uttrycken som psykisk ohälsa tar bland ensamkommande barn. En ny svensk enkätstudie visar att närmare 80 procent av 208 stycken ensamkommande i åldrarna 9-18 år screenats positivt för PTSD. Studier har visat på att psykisk ohälsa bland

⁸⁰ Prop. 2015/16:174, s. 70-71

⁸¹ Ibid. s. 70

⁸² Ibid. s. 29

⁸³ Ibid. s. 22

ensamkommande barn tar sig uttryck i form av kroppsliga besvär som sömnsvårigheter, självskadande och suicidala beteenden, stressrelaterade besvär samt psykotiska tillstånd.⁸⁴ I en undersökning där skolsköterskor tillfrågades ansåg 70 % att psykisk ohälsa utgör det största hälsoproblemet bland nyanlända barn.⁸⁵

Vid en jämförelse med barn som flytt tillsammans med vårdnadshavare framkommer det att ensamkommande barn i högre utsträckning lider av psykisk ohälsa, i form av ångest och PTSD. Att de ensamkommande är särskilt utsatta för traumatiska händelser grundar sig i att de ofta flyr vid en ung ålder utan något stöd och skydd från vuxna.⁸⁶

”Ja, det är jättesvårt, när man inte har föräldrar hos sig. (...) Alltså, jag hade ont i magen i början för att jag fick det på grund av stress. Jag mådde dåligt psykiskt på grund av min familj som jag förlorade.”⁸⁷ *Taha*

Upp till två år efter ankomst är höga nivåer av ångest, depression och symptom på PTSD vanligt förekommande bland ensamkommande.⁸⁸ Postmigrationsfaktorer har betydelse för de ensamkommandes psykiska hälsa. Dessa faktorer rör situationen i det nya landet och utgörs av exempelvis stress kopplat till bl.a. avsaknad av familj.⁸⁹

I en studie om suicidrisken för ensamkommande barn intervjuades 51 kommuner och det framkom att 68 barn försökt ta sitt liv och tre stycken hade begått självmord.⁹⁰

”Jag vet att många ensamkommande begår självmord. Om lagen inte ändras tror jag att de kommer att bli fler. Mina kompisar som väntar på besked mår väldigt dåligt. De

⁸⁴ Jägerskog, Magnus (red.). 2017. *Barn som flytt - en riskgrupp för psykisk ohälsa*. BRIS. s. 12

⁸⁵ Barnombudsmannen, 2017. *Nyanlända barns hälsa. Delrapport i Barnombudsmannens årstema 2017 - barn på flykt* s. 8

⁸⁶ Jägerskog, 2017, s. 12

⁸⁷ Barnombudsmannen, s. 11

⁸⁸ Jägerskog, 2017, s. 12

⁸⁹ Ibid. s. 13

⁹⁰ Ibid. s. 23

klaras inte att sova, gå i skolan, träna... Ibland blir jag rädd att de ska bli galna, det är allvarligt.”⁹¹ *Salim*

I intervjun som genomfördes för denna uppsats framkom det att tre av barnen som bott hos familjen mått förhållandevis bra. De har haft möjlighet till samtal med psykolog men informanten poängterar att barnen måste känna tillit för att öppna sig. Ett av barnen var väldigt blygt och pratade hellre med familjen. Hjälpen har funnits väldigt nära barnen ”men det är också omständigheter, de har haft tur”, säger informanten.

Det fjärde barnet som bott hos familjen mådde väldigt dåligt. Barnet var femton år när han kom till familjen efter att ha bott i Sverige i två år. Socialtjänsten hade mycket lite information om honom då konsultföretaget som anlits för att hantera ärendet inte rapporterat någonting till socialtjänsten. Efter två dagar hos familjen försvann femtonåringen. Familjen vände sig till socialtjänsten som inte hade svar på hur situationen skulle hanteras. Enligt den gode mannen, som vid tillfället kontaktades av familjen, var en sådan händelse gällande pojken inte ovanlig. Efter några dagar återvände han.

Informanten anser att det generellt sett är dålig kommunikation mellan socialtjänsten, familjehem och eventuella konsultföretag. Femtonåringen hade förflyttats sju gånger innan han kom till familjen. Ingen meddelade dem om hans möjliga försvinnanden.

”Sju olika familjehem som ska vara utredda och godkända har liksom struntat i det. De (socialtjänsten) har inte tagit ansvaret att kolla upp detta. Ansvaret ligger hos de som placerar. Att man som familjehem kan vara så obrydd, det är jättekonstigt men jättevanligt.” *Informant*

Gällande förflyttningar anser fler sjuksköterskor att det har en negativ påverkan på trygghet och anknytning. Att bryta upp och tvingas skapa nya relationer ses som en påfrestning. Detta är något som tas upp som särskilt problematiskt. Samverkan mellan olika aktörer och

⁹¹ Jägerskog, 2017, s. 17

instanser är nödvändigt och åtgärder behöver vidtas för att barnen ska få möjlighet att knyta an och acklimatisera sig.⁹²

För att barnen ska kunna hantera oro och osäkerhet är struktur och förutsägbarhet i vardagslivet viktigt.⁹³ BRIS ser att den tillfälliga lagen försvårar möjligheten för asylsökande och nyanlända barn att uppnå god psykisk hälsa, på grund av tidsbegränsade uppehållstillstånd och av den anledningen att möjligheten till familjeåterförening försvåras.⁹⁴ Omhändertagandet i mottagarlandet är av stor vikt i förebyggande av psykisk ohälsa bland barn som flytt.⁹⁵ Samarbete mellan olika instanser är viktigt för möjligheten till god vård.⁹⁶ För att främja välmående bland ensamkommande barn behövs det långsiktiga insatser.⁹⁷

”Ibland får jag lite så här psykiskt tillstånd som inte är bra. Känner att jag lever under en ständig oro och rädsla, för jag tänker så här om jag kanske anpassar mig här och hinner ha kompisar, och sen tänker jag när jag blir utvisad, då känns det jättejobbigt.”⁹⁸ *Daniel*

⁹² Barnombudsmannen, s. 13

⁹³ Ibid. s. 19

⁹⁴ Jägerskog, 2017, s. 23

⁹⁵ Ibid. s. 13

⁹⁶ Barnombudsmannen, s. 35

⁹⁷ Jägerskog, 2017 s. 12

⁹⁸ Barnombudsmannen, s. 6

3. Analys

I början av denna uppsats ställdes frågan om den tillfälliga lagen är förenlig med rätten till psykisk hälsa, om nu grunden för att möjliggöra återhämtning från psykisk ohälsa är trygghet och säkerhet (som framkommit i den tidigare forskningen).

Den här uppsatsen har ämnat undersöka om den tillfälliga lagen garanterar det asylsökande ensamkommande barnets rätt till psykisk hälsa. För att besvara syftet har följande frågor varit vägledande i arbetet:

1. Vad ska Sverige garantera enligt Barnkonventionen, associerat med barns psykiska hälsa och den tillfälliga lagens bestämmelser?
2. Utgör den tillfälliga lagen en grund för existensiell osäkerhet, och kränker den därmed barnets rätt till (psykisk) hälsa?
3. Hur ser situationen ut kring de asylsökande ensamkommande barnens psykiska hälsa?

För att kunna ta reda på om rätten till hälsa garanteras genom stiftande av den tillfälliga lagen har första steget varit att redovisa de rättigheter relaterade till asylsökande ensamkommande barns psykiska hälsa som uppges av Barnkonventionen. Dessa framkommer i avsnitt 2.1.1 Sverige och Barnkonventionen. Sedan har rättsdogmatisk metod tillämpats genom att systematisera både lagtext och av propositionen framkomna argument, som framkommer i avsnitt 2.1.2 Den tillfälliga lagen & avsnitt 2.1.3 Regeringens proposition. Detta för att tydligt kunna läsa lagens bestämmelser i ljuset av Barnkonventionen. För att inte enbart begränsa metoden till den rättsdogmatiska och riskera att missa lagens konsekvenser har arbetet undersökt lagens effekt på barns psykiska hälsa med hjälp av rättssociologisk metod i form av intervju och textanalys. På så vis har de asylsökande ensamkommande barnens psykiska välbefinnande kartlagts, det i avsnitt 2.1.4 Den psykiska ohälsans omfattning, uttryck och följder.

Det har vid tillämpning av den rättsdogmatiska metoden först och främst tydligt visat sig att lagtexten generellt sett är väldigt komplicerad att orientera sig i. Det gör det över huvud taget svårt för personer som påverkas av dess jurisdiktion att förutse lagens eventuella utgång,

vilket i sig kan hota barnets rättigheter. Om barnet inte själv kan tolka lagens innebörd, eller få den tolkad och förklarad av exempelvis gode man, är det svårt för barnet att ens ha möjlighet att yttra sina åsikter i frågor som rör barnet (artikel 12), i detta fall frågor gällande hälsa.

Tidsbegränsade uppehållstillstånd och återhämtning

Som framkommer i BRIS rapport är långsiktiga insatser nödvändiga för att främja välmående hos barn, framförallt då de psykiska besvären vanligen förekommer en lång tid efter ankomsten. Det går att se att den långsiktighet som krävs för behandling av besvären är svår att uppnå när uppehållstillstånden varar i 13 månader eller 3 år. Bara där råder det i lagen en fundamental stridighet gentemot den rättigheten. Den oförutsägbarhet det utgör att efter 13 månader eller tre år ansöka om uppehållstillstånd på nytt, och inte veta om PUT kan beviljas eller om det leder till förlängt TUT, riskerar att barnen upplever existensiell osäkerhet och otrygghet. Detta kränker tydligt artikel 3 (barnets bästa), 6 (liv, hälsa och utveckling), 26 (social trygghet) och 27.1 (skälig levnadsstandard).

Familjeåterförening i princip omöjligt för barn som är ensamkommande

I propositionen hävdar regeringen att ensamkommande barn *ska* få återförenas med förälder eller annan vårdnadshavare men lagens utfall har visat att det enbart gäller vid undantagsfall. Familjeåterförening är möjligt för ett ensamkommande barn med flyktingstatus vars ansökan om uppehållstillstånd registrerades innan 24 november år 2015. Denna tidsgräns innebär att de flesta barn står utan rätten till familjeåterförening, trots att de beviljats flyktingstatus. Barn som beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande står enligt den bestämmelsen helt utan rätten till familjeåterförening. Detta kränker tydligt barnets rätt att inte skiljas från föräldrar/vårdnadshavare mot sin vilja (artikel 9.1), rätten till familjeåterförening (artikel 10.1). Rätten att inte diskrimineras (artikel 2) kränks när det görs skillnad på vilka barn som garanteras rättigheterna och inte.

Möjligheten till PUT

Av lagen framkommer att möjlighet till PUT finns, men då tillkommer ett försörjningskrav. För att inte riskera att barns utbildning äventyras om barn väljer att arbeta istället för att gå i

skolan så har ett utbildningskrav införts för personer under 25 år. Detta innebär att lagen i detta fall garanterar artikel 32 om barns skydd mot ekonomiskt utnyttjande. Ett barn har i övrigt möjlighet till PUT om det råder synnerligen ömmande omständigheter. I propositionen var regeringen tydlig med att detta ska vara undantag mer än det är regel, att barn beviljas PUT (och framförallt på dessa grunder). Utbildningskravet försvarades utifrån integrationssynpunkt. Det problematiska som uppstår i förhållande till detta krav är hur kravet ska uppfyllas om barnet mår såpass dåligt att det har svårt att klara av skolan. Det är även svårt att uppfylla kravet när barn förflyttas, som femtonåringen som flyttade sju gånger. Hur ska barn som han hantera skolan? Förutom att studier sätts på paus i och med flytt så har sådana förflyttningar en påverkan på barnens acklimatisering och är allmänt påfrestande för hälsan.

Syftet med lagändringar

Syftet med den tillfällig lagen var att minska antalet personer som beviljas PUT i Sverige för att minska belastningen på viktiga samhällsfunktioner. Genom att anpassa nationell lagstiftning förväntades övriga medlemsstater i Europa ta ett större ansvar i fördelningen av asylsökande i regionen. I propositionen framgick ingen analys av att detta garanterat skulle bli följden av åtgärderna.

Det går inte att förneka att Sverige tagit emot ett stort antal asylsökande. Frågan är dock om strängare asyllagstiftning var rätt åtgärder att vidta för att minska trycket på samhällsfunktionerna. I såväl intervju som rapporter riktas stark kritik mot samhällsfunktionerna som inte fungerat som de bör. Det gäller bland annat den rådande samverkan mellan instanser som bemöter ensamkommande barn. Mycket har handlat om tur snarare än strategiska lösningar, om barnens rättigheter realiserats eller inte. Konsekvensen av den strängare lagstiftningen har lett till att barnen mår dåligt. Lagens utformning omöjliggör i sig återhämtning.

Aspekter gällande psykisk (o)hälsa

Genom att se till de olika aspekterna gällande psykisk (o)hälsa, som rapporterna och intervjun lyft, har det tydligt gått att se att rätten till psykisk hälsa hänger samman med fler rättigheter.

Hälsa är en komplex företeelse som kräver att många aspekter uppfylls för att den ska kunna säkerställas/garanteras.

Rapporterna från Barnombudsmannen och BRIS samt intervjun visar att:

- Samverkan mellan instanser krävs för att kunna främja god psykisk hälsa
- Skiljas från familj är dåligt för barnens hälsa, de behöver anhörigas stöd och trygghet
- Psykisk ohälsa tar fysiska uttryck som koncentrationssvårigheter och självskadebeteende
- För behandling av PTSD, depression och ångest hos ensamkommande barn behövs struktur och förutsägbarhet i vardagslivet
- Avsaknad av familj är en postmigrationsfaktor som försvårar återhämtning från psykisk ohälsa
- Trygghet och långsiktighet är viktiga faktorer för främjande av psykiskt välmående
- Många barn vill få sin röst hörd, vädjar om förändring

Genom att ta hänsyn till punkterna ovan som är relaterade till rätten till psykisk hälsa (artikel 24) tas det samtidigt hänsyn till rättigheterna som visas nedan:

- Alla barns lika värde (artikel 2), om skillnad inte görs på barn med flyktingstatus eller alternativt skyddsbehövande gällande exempelvis familjeåterförening
- Barnets bästa (artikel 3), om samverkan mellan instanser motiveras av barnrättsperspektiv
- Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6), om god hälsa rent generellt främjas
- Barnets rätt till sin åsikt (artikel 12), om barns åsikter efterfrågas i frågor gällande barn
- Säkerställande av att barn ej skiljs från förälder (artikel 9.1), om en reducerar avsaknad av familj (postmigrationsfaktor)
- Rätten till familjeåterförening (artikel 10.1), om en reducerar avsaknad av familj (postmigrationsfaktor)
- Rätten till social trygghet (artikel 26), om barnen får struktur och förutsägbarhet i vardagslivet
- Rätten till skälig levnadsstandard (artikel 27.1), om barnen mår bättre garanteras möjligheter för denna rättighet att uppfyllas

Avslutningsvis framläggs i denna diskussion ett förslag på att lagen förblir tillfällig och slutar gälla senast det datum den är avsatt till under år 2019. Detta motiveras av att lagen har en kraftig negativ påverkan på asylsökande ensamkommande barns psykiska hälsa och strider mot Sveriges internationella åtaganden. Viktiga samhällsfunktioner har inte fungerat, trots lagändringen. Åtgärder beträffande avskaffande av lagen är nödvändiga för att skapa andrum för barnen i det svenska flyktingmottagandet.

”Att säkerställa barns rättigheter innebär inte alltid enkla och givna lösningar. Det handlar ytterst om att väga olika intressen mot varandra och i praktiken kan det innebära att göra val och prioriteringar.” (Prop. 2015/16:174)

4. Slutsatser

De artiklar som rör asylsökande ensamkommande barns psykiska hälsa i relation till den tillfälliga lagen är utöver de fyra grundprinciperna även sex andra rättigheter, samtliga har sammanfattats i listan nedan. Alla dessa artiklar är Sverige bundna att leva upp till.

De fyra grundprinciperna

- Artikel 2: principen om alla barns lika värde och rättigheter samt rätten till icke-diskriminering
- Artikel 3: principen om att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barnet
- Artikel 6: barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling
- Artikel 12: barnets rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som rör barnet - där barnets åsikt beaktas i relation till dess ålder och mognad

De övriga relaterade artiklarna

- Artikel 9.1 - säkerställande av att ett barn inte skiljs från föräldrar mot sin vilja
- Artikel 10.1 - rätten till familjeåterförening
- Artikel 24 - rätten till psykisk hälsa
- Artikel 26 - rätt till social trygghet
- Artikel 27.1 - rätten till skälig levnadsstandard
- Artikel 32 - (1) rätten till skydd mot ekonomiskt utnyttjande, (2) där konventionsstaten ska skydda barn mot att utföra arbete som bl.a. kan hindra utbildning.

En stor andel av de asylsökande barnen mår dåligt. Psykisk ohälsa ses som det största hälsoproblemet då 80 % lider av PTSD. Depression, ångest och suicid är utöver PTSD olika uttryck som den psykiska ohälsan tar bland ensamkommande barn. Psykisk ohälsa är mer förekommande bland ensamkommande barn än bland sådana som kommer med föräldrar eller vårdnadshavare. Detta för att avsaknad av familj är en så kallad postmigrationsfaktor som har negativ inverkan på den psykiska hälsan. Det går att se att de psykiska besvären kvarstår under en lång tid efter ankomsten till Sverige.

Som framkommer av rapporterna är bl.a. långsiktighet, trygghet och förutsägbarhet grundläggande för att möjliggöra psykisk hälsa hos ett asylsökande barn. Dessa faktorer är svåra att garantera när uppehållstillstånd är tidsbegränsade, de ensamkommande barnen inte har möjlighet att återförenas med sin familj och permanent uppehållstillstånd i princip är

omöjligt för barn att beviljas. Det råder varken kontinuitet, trygghet eller förutsägbarhet i deras tillvaro.

Enligt regeringens bedömning som uttrycks i propositionen respekterar förslagen barnkonventionen. Slutsatsen av detta arbete är att den tillfälliga lagen tydligt kränker de fyra grundläggande artiklarna 2, 3, 6 och 12 samt 9.1, 10.1, 26 och 27.1. Det innebär att även artikel 24 kränks och gör den tillfälliga lagen oförenlig med barnets rätt till psykisk hälsa.

5. Förslag till vidare forskning

Efter arbetet med denna uppsats har tankar väckts kring ytterligare infallsvinklar som vore intressanta att anta för att undersöka olika områden i förhållande till resultatet i denna uppsats:

- Hur ställer sig den ursprungliga lagen, Utlänningslagen (SFS 2005:716), till ensamkommande asylsökande barns psykiska hälsa?
- Vilka filosofiska aspekter, dimensioner och idéer går det att finna i regeringens argumentation för den tillfälliga lagen?
- Utredda lagen ur ett genusperspektiv - vem drabbas av lagen?

Referenser

Intervju

Berger, Maria; familjehem, Uppsala, 2017. Intervju 2017-11-17.

Konventioner

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter, 1989. UNICEF.

FN:s flyktingkonvention: 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning

Wienkonventionen om traktaträtten, 1969

Lagar

SFS 1994:137. *Lag om mottagande av asylsökande m.fl.*

SFS 2016:752. *Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*

SFS 2005:716. *Utlänningslag*

Litteratur

Aubert, Vilhelm, 1981, *Inledning till rättssociologin*, Stockholm: A&W, s. 26-39

Bring, Ove, Mahmoudi, Said och Wrangle, Pål, 2011, *Sverige och folkrätten*, 4 uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s. 27-33

Bryman, Alan, 2011, *Samhällsvetenskapliga Metoder*, Malmö: Liber, s. 206

Hellner, Jan, 1994, *Rättsteori - en introduktion*, Uppl. 2, Stockholm: Norstedts juridik. s. 25

Kulin-Olsson, Karin, 2011, *Juridikens fundament - med grundläggande juridisk metodlära*, Uppl. 6, Stockholm: Jure Förlag, s. 54-57

Spaak, Torben. 2013. Rättspositivism och juridisk metod. I Fredric Korling och Mauro Zamboni (red.). *Juridisk metodlära*, Lund: Studentlitteratur, s. 54

Svensson, Eva-Maria, 2013. Genusrättsvetenskap och juridiska metoden. I Fredric Korling och Mauro Zamboni (red.). *Juridisk metodlära*, Lund: Studentlitteratur, s. 293

Rapporter

Barnombudsmannen, 2017. *Nyanlända barns hälsa - Delrapport i Barnombudsmannens årstema 2017 - barn på flykt*

Jägerskog, Magnus (red.). 2017. *Barn som flytt - en riskgrupp för psykisk ohälsa*. BRIS. Mölnlycke: Elanders.

Socialstyrelsen, 2013. *Psykisk ohälsa bland unga - Underlagsrapport till Barn och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Socialstyrelsen: 2013-5-43

Riksdagstryck

Proposition 2015/16:174. *Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*

Vetenskapliga artiklar

Ekblad, Solvig m.fl. 2012. Existentiell osäkerhet ökar sårbarheten för psykisk ohälsa - analys av hälsosamtal bland vuxna asylsökande och kvalitativa intervjuer med flyktingar. *Socialmedicinsk tidskrift* (2/2012), s. 150-157

Webb-baserade källor

Kuriren. 2017. *Flera självmord bland ensamkommande*. 8 Februari.

<http://www.kuriren.nu/nyheter/flera-sjalvmord-bland-ensamkommande-nm4448789.aspx> (Hämtad 2017-10-26)

Migrationsverket. 2016. *Nästan 163 000 människor sökte asyl i Sverige 2015*. 1 januari.

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2016/2016-01-01-Nastan-163-000-manniskor-sokte-asyl-i-Sverige-2015.html> (Hämtad 2017-10-26)

Migrationsverket. 2017. *Om asylsökande*. 21 februari.

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-asylsokande.html> (Hämtad: 2017-12-06)

Migrationsverket. 2015. *Ordförklaringar*. 3 september.

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ordforklaringar.html> (Hämtad: 2017-12-2)

Office Of The High Commissioner of Human Rights. *Convention on the Rights of the Child* <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx> (Hämtad: 2017-12-14)

Regeringen. 2015. *Regeringen föreslår andrum för svenskt flyktingmottagande*. Regeringskansliet. 24 november.

<http://www.regeringen.se/artiklar/2015/11/regeringen-foreslar-atgarder-for-att-skapa-andrum-for-svenskt-flyktingmottagande/> (Hämtad 2017-10-26)

Backman, Maria. 2017. Utvisningshotade ungdomar överväger självmord i grupp. *Svenska dagbladet*. 5 mars.

<https://www.svd.se/manga-nyanlanda-ungdomar-overvager-sjalvmord> (Hämtad 2017-10-26)

UNICEF. *Vad innebär det att ratificera barnkonventionen?*

<https://unicef.se/fragor/vad-innebar-det-att-ratificera-barnkonventionen> (Hämtad: 2017-12-14)

UNICEF. *Vad är barnkonventionen?*

<https://unicef.se/barnkonventionen> (Hämtad: 2017-12-14)

World Health Organization. 2016. *Mental health: strenghtening our response*

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/> (Hämtad: 2017-12-06)